

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygılarının İncelenmesi

Investigation of The Future Anxieties of Pre-School Teacher Candidates

Bahar Gümrükçü Bilgici

Kastamonu Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Hemşirelik ve Bakım Hizmetleri Bölümü, Çocuk Gelişimi Programı

Ümit Deniz

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Özet

Araştırma, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde okuyan okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik gelecek kaygılarının ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliğine devam eden 172 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygılarını belirleyebilmek için “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği 45 maddeden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin “çok az” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, okul öncesi öğretmen adaylarının buldukları sınıf, kendilerini öğretmenlik mesleği için hazır hissetme, başarı algısı ve branş tercih sırası değişkenlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeyleri açısından anlamlı farklar bulunmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** Kaygı, Gelecek Kaygısı, Mesleki Kaygı, Öğretmen Adayı, Okul Öncesi Öğretmeni.*

Abstract

The purpose of this study is to determine pre-school teacher candidates' levels of anxiety regarding their future careers in teaching. The sample consists of 172 pre-school teacher candidates studying the Pre-School Education programme at Kastamonu University Faculty of Education. For data collection to find out the anxiety levels of students “Teacher Candidate’s Anxiety Scale” and “Personal Information Form” were used. Teacher Candidate’s Anxiety Scale is composed of 45 items. Results show that pre-school teacher candidates' anxiety levels regarding their teaching career can be described as “very low”. There are also statistically significant differences in anxiety levels when examined according to different variables such as teacher candidates' school year, perceived readiness for the occupation teaching, perceived success and the rank of the Pre-school Education programme in their university preference list.

***Keywords:** Anxiety, Future Anxiety, Professional Anxiety, Teacher Candidate, Pre-School Teacher.*

1. Giriş

Bireyler ve toplumlar gelişim çabasını kendilerini buldukları durumdan daha ileriye daha iyiye götürme isteği ile gösterirler. Bu gelişme çabası içerisinde de gerçekleştirmek istedikleri değişim ve gelişimi destekleyecek bireyler, kurumlar ve meslekler önem taşımaktadır (Aydın ve Tekneci, 2013). Türkiye'nin gelişmiş ülkeler arasında yer bulabilmesi için iyi yetiştirilmiş, nitelikli insan kaynağına sahip olması gerekmektedir. Hiç şüphesiz nitelikli insan kaynağına ulaşmak için ülkenin eğitim sistemi büyük önem taşımaktadır (Erden, 1998, s.27).

Resmi Gazetede (2006) öğretmen, “yüksek öğretim kurumlarında genel kültür bilgisi, özel alan bilgisi ve pedagojik formasyon eğitimi olarak yetişmiş her derece ve türdeki örgün yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürütmek üzere atanan kişi” şeklinde tanımlanmıştır.

Öğretmenler, tüm toplumlarda insan yetiştirme işlevini üstlenmiş sistemin temel üyesidir. Öğretmen, bir sosyal sistem olan okulun en stratejik unsurlarından birisidir. Öğretmen, okulun ve sınıf ortamının canlanmasını sağlayan, öğretimin gerçekleştirilmesi için bu ortamları uygun, ilginç ve zevkli bir duruma getiren kişidir. Ayrıca öğretmenler yönettiği öğretim etkinlikleri sırasında doğrudan ya da dolaylı olarak öğrenciler üzerinde çok önemli izler bırakarak, öğrencilerin tüm gelişim alanlarını etkilerler (Ünal ve Ada, 2001, s.45).

Okul öncesi dönemde öğretmenin çocuklara sevgi ve yakın ilgi göstermesi, çocuklara iyi bir örnek olması, çocuklara karşı fazla koruyucu davranmaması, aile ile yakın bir ilişki ve sağlam bir işbirliği içinde olması gerekir. Okul öncesi öğretmeni iyi bir gözlemci olmak zorundadır. Bir gözlemci olarak çocuğun gelişimini izler, çocukla ilgili kayıtları tutar, yolunda gitmeyen durumlarda alınması gereken önlemleri alır ve mevcut sorunlara çözüm arar (Yeşilyaprak, 2008, s.42).). Okul öncesi öğretmenlerinin bu denli yoğun görev ve sorumlulukları ve de küçük yaş düzeyindeki çocuklar ile çalışıyor olmaları umutsuzluğa ve kaygıya neden olabilir.

Umud, bir amaca ulaşma konusundaki başarı duygusu iken, umutsuzluk başarısız olunacağına dair bir kanıdır (Izgar, 2009, s. 17). Umutsuzluk, olumsuz sonuçların ortaya çıkmasının beklendiği ve olumlu sonuçların gelişmeyeceğine olan inançtır. Bunlar, gelecek ile ilgili olumsuz bir duygunun değiştirilebilmesi için kimsenin bir şey yapamayacağı ile ilgilidir (Öngen, 2012, s.3021). Öğretmenlerin, öğrencileri topluma hazırlama ve geleceklerini şekillendirme konularında doğrudan etkisi vardır. Öğretmenlerin, öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini etkiledikleri görülmektedir. Ayrıca, umut ve umutsuzluk kavramları öğretmenlerin kendi yaşamları için de aynı derecede önemlidir. Öğretmenlerin ekonomik kaygısı, statülerinin geleceğe yönelik bakış açıları ve mesleki yaşantıları üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir (Seneoğlu, 2000). Umutsuzluk yaşayan bir öğretmen ya da öğrencinin gelecek kaygısı yaşamaması daha kolay hale gelir.

Zaman zaman her insan kaygı hissedebilir. Endişe verici bazı durumları yaşamadan veya bir şeylerin yolunda gitmediğini hissedip bunu sorgulamadan bir haftayı bitirebilen çok az insan vardır (Rector ve diğ., 2011). Bireyde kaygının artması, geleceği hakkında ne yapacağını bilememesine, kararsızlık yaşamasına neden olabilir. Bireyin yersiz korkulara sahip olması kaygısının artmasının bir sonucudur. Öğrenciler zorlu bir yarışın içerisindeyler. Ülkemizde öğrenciler üniversiteye bu zorlu yarıştan geçtikten sonra gelmektedir. Öğrencilerin üniversiteye gelmeleri yaşadıkları kaygıyı bitirmemektedir. Üniversiteye başladıktan sonra da öğrenimlerini tamamlama ve iş bulma düşüncesiyle gelecek kaygısı yaşamaktadırlar (Çakmak ve Hevedanlı, 2005).

Kaygı, ortada görünür bir neden yokken, bilinçdışının etkisiyle ortaya çıkan iç sınırlaması, tedirginlik, gelecek korkusu biçiminde kendini hissettiren evrensel duygudur. Sağlıklı bir kişi, kaygıyı sıklıkla ve şiddetli bir şekilde yaşamaz. Kaygı duygunun sık ve şiddetli bir şekilde ortaya çıkması, kaygıyı yaşayan kişinin geçmişinde önemli engellemeleri ve önemli çatışmaları yaşadığını göstermektedir (Bakırcıoğlu, 2005, s.124). Kaygı duygusu daha çok gelecek yönelimlidir. Kaygı, gelecekte olma olasılığı olan, birey tarafından tehlike olduğu düşünülen durumlarda ortaya çıkar. (Köroğlu, 2013, s.4).

Her birey, aynı durum karşısında eşit derecede kaygı duymayabilir. Kaygının ortaya çıkmasına neden olan durumlar insandan insana değişebilir. Bu nedenle kaygıyı daha iyi anlayabilmek için kaygının kaynağını ve kaygının ortaya çıkmasına neden olan etkenleri bilmek gerekir (Sürücü, 2012).

Kaygı bozukluklarının temel nedenleri biyolojik faktörler, fiziksel hastalıklar ve öğrenilmiş davranışlardır. Kalıtım yoluyla bir takım mizaç özelliklerinin çocuğa aktarılması, sinir sistemindeki bozukluklar kaygının biyolojik nedenleridir. Diyabet, epilepsi, uyuşturucu bağımlılığı gibi fiziksel hastalıklar ile çocuğun yaşadığı çevrede korku öğelerinin vurgulanması ve korkulu durumların ve nesnelere pekiştirilmesi de kaygıya yol açabilir (Seven, 2013, s.108-109).

Spielberger durumluk kaygı ve sürekli kaygı olmak üzere iki tip kaygı tanımlamıştır. Durumluk kaygı, insanın içinde bulunduğu durumu tehdit eden, tehlike yaratan koşulların oluşmasından ya da bu koşulların oluşacak gibi algılanmasından, anlaşılmasından ve yorumlanmasından kaynaklanan kaygıdır (Köknel, 2014, s.25). Sürekli kaygı, şiddetli kişilik yapısına, kişiliği oluşturan katmanların işlevlerine göre değişir. Bireyin kişilik yapısının kaygıya yatkın olması sürekli kaygı düzeyini etkilen bir faktördür. Sürekli kaygının durumluk kaygıya oranla durağan ve sürekli olduğunu belirtmiştir. (Köknel, 2014, s.26)

Ruhsal çözümlenme öğretileri kaygıyı dört başlık altında toplar:

1. Üst benlik Kaygısı: Katı, sert, baskıcı, denetleyici, engelleyici, erteleyici üst benliğin yol açtığı kaygıdır.

2. İğdişlik Kaygısı: Oedipus karmaşası döneminden kaynaklanan kaygıdır. Cinsel korkularla birlikte bulunur.

3. Ayrılma Kaygısı: İlgi duyulan, sevilen veya sayılan bir insanı yitirmek korkusuyla ya da o insandan uzak kalmak korkusuyla birlikte bulunan kaygıdır.

4. Alt benlik Kaygısı: Yaşanılan kaygı durumuyla benlik denetiminin azalması sonucunda alt benlikte bulunan davranış ve eylemlerin ortaya çıkacağından korkmaktır (Köknel, 2014, s.18).

Kaygı bebeklikten itibaren var olduğundan, kaygının yetişkinlikteki etkisi çocuklukta yaşanan stres, yoksunluk, travma ve çatışmaya bağlı olabilir. Freud, çocukların kaygılarının içsel anlamlarıyla ilişkili olan bir dizi tehlikeli durum yaşadıklarına dikkat çeker. Bunlar, objenin kaybı korkusundan başlar (anne tarafından terk edilmek), objenin sevgisini kaybetme korkusuyla devam eder (anne veya baba tarafından duygusal ret). Daha sonra bedensel hasar korkusu gelir (genellikle bir ebeveyn rakibi tarafından) ve son olarak süper ego tarafından onaylanmamak korkusu ortaya çıkar (vicdan azabı). Normal gelişim gösteren bir çocuk, ebeveynin yardımıyla bu kaygı formlarının her biriyle mücadele eder (Burkovik, 2013, s. 81).

Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının kalitelerini artırabilmek için yapılan çalışmalar arasında, öğretmen adaylarının gelecek kaygılarını araştıran çalışmalar vardır. Sürücü (2012), matematik öğretmenliği öğrencilerinin gelecek kaygılarını Eğitim Fakültesi İlköğretim ve Ortaöğretim Matematik Öğretmenliği Bölümlerinde öğrenim gören 163 öğretmen adayının çeşitli değişkenlerine göre araştırmıştır. Araştırma sonucunda; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bölümde okumaktan memnun olan öğrencilerin, memnun olmayan öğrencilere göre, öğrenci merkezli kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kendisini akademik bakımdan başarısız hisseden öğretmen adaylarının başarılı hisseden öğretmen adaylarına göre görev merkezli kaygılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Son olarak, bölümü tercih sırası öncelikli olan adayların ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Morton ve diğ. (1997), Kanada’da yaklaşık 1000 öğretmen adayının kaygılarını belirlemeye yönelik araştırma yapmışlardır. Araştırma sonuçları incelendiğinde kadın öğretmen adaylarının geleceğe yönelik kaygılarının erkek öğretmen adaylarının geleceğe yönelik kaygılarından daha fazla olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğretmen adayları için en yüksek kaygının değerlendirme kaygısı olduğu ve sınıf yönetimi kaygılarının da fazla olduğu belirlenmiştir.

Gümrükçü Bilgici ve Deniz (2016) geliştirdikleri “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeğini” kullanarak Kastamonu Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 201 okul öncesi öğretmen adayının mesleki kaygı düzeylerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmen adaylarının yaş, öğrenim görülen sınıf, mezun olunan lise, kendini mesleğe hazır hissetme ve kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Yapılan bu araştırmalar da göz önünde bulundurulduğunda gelecek kaygısının okul öncesi öğretmen adaylarının hayatlarında önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle yapılan bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygılarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda yanıt aranan sorular aşağıda verilmiştir.

- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları cinsiyete göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları devam ettikleri sınıfa göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları okudukları bölümden memnun olma durumuna göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları mezun oldukları lise türüne göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları ailelerinde öğretmen bulunma durumuna göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları öğretmenliğe hazır hissetme durumlarına göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları algılan başarı durumuna göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları okul öncesi öğretmenliğini seçim nedenine göre değişmekte midir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanları bölümü tercih etme sırasına göre değişmekte midir?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı düzeylerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modelindedir. İki ve ikiden fazla değişken arasındaki değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modellerine ilişkisel tarama modelleri denir. Böyle bir düzenlemede değişkenler, tekil taramada olduğu gibi ayrı ayrı sembolleştirilir. Fakat yapılan bu sembolleştirmenin ilişkisel bir çözümlenmeye olanak vermesi gerekmektedir (Karasar, 2015, s. 81).

İlişkisel çözümlenmeler iki şekilde yapılabilir. Bu ilişkisel çözümlenmeler, korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yolu ile elde edilen ilişkilerden oluşur. Korelasyon türü ilişkisel taramada, değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, eğer birlikte bir değişme varsa, bu değişimin nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılır. Karşılaştırma türü ilişkisel taramadaysa en az iki değişken vardır. Bu değişkenlerden birine (bağımsız) göre gruplar oluşturulur, daha sonra da öteki (bağımlı) değişkene göre aralarında bir değişiklik olup olmadığına bakılır (Karasar, 2015, s. 82-84). Bu çalışmada karşılaştırma türü ilişkisel tarama kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Anabilim Dalının 1. ve 3. sınıflarında öğrenim görmekte olan 172 öğretmen adayından oluşmuştur.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında araştırmacıların oluşturduğu “Kişisel Bilgi Formu” ve Saban, Korkmaz ve Akbaşlı (2004) tarafından Borich’ten (1996) uyarlanarak geliştirilen “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Formlar araştırmacı rehberliğinde ve gönüllük esas alınarak okul öncesi öğretmen adayları tarafından doldurulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu toplam 9 sorudan olmuştur. Kişisel Bilgi Formu ile okul öncesi öğretmen adaylarının özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Formda; adayın cinsiyeti, sınıfı, okumakta olduğu branştan memnuniyet durumu, mezun olduğu lise türü, bu programı tercih sırası ve öğretmenlik mesleğini yapmak için kendini hazır hissedip hissetmediği gibi sorular yer almıştır.

Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği

Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Saban, Korkmaz ve Akbaşlı (2004) tarafından Borich’ten (1996) uyarlanarak geliştirilen “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği” 45 maddelik 5’li likert tipinde bir ölçektir. “Çok kaygılanıyorum” 5 puan, “Oldukça kaygılanıyorum” 4 puan, “Kısmen kaygılanıyorum” 3 puan, “Çok az kaygılanıyorum” 2 puan ve “Kaygılanmıyorum” 1 puan şeklinde derecelendirilmiştir. Puan yükseldikçe kaygı durumu artmaktadır. Buna göre ölçek puanları 1,00- 1,79 arası “kaygı yok”, 1,80-2,59 arası “çok az kaygı”, 2,60-3,39 arası “kısmen kaygı”, 3,40-4,19 arası “oldukça kaygı”, 4,20-5,00 arası “çok fazla kaygı” düzeyini göstermektedir.

Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği üç faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin birinci boyutu “Ben Merkezli Kaygılar” 15 madde, ikinci boyutu “Görev Merkezli Kaygılar” 15 madde ve üçüncü boyutu “Öğrenci Merkezli Kaygılar” 15 madde içermektedir.

Araştırmada kullanılan Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek için Saban Korkmaz ve Akbaşlı (2004) tarafından Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Buna göre, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ölçeğin birinci boyutu (ben-merkezli kaygılar) için 0,76, ikinci boyutu (görev-merkezli kaygılar) için 0,73 ve üçüncü boyutu (öğrenci-merkezli kaygılar) için 0,76 olarak hesaplanmıştır.

Sürücü (2012), Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeğinin tümü ve alt boyutları için hesaplanan Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarını sırasıyla 0,97 (ÖMYK tümü), 0,93 (BMK alt boyutu), 0,90 (GMK alt boyutu) ve 0,95 (ÖMK alt boyutu) olarak hesaplamıştır.

Bu çalışmada, Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeğinin tümü ve alt boyutları için hesaplanan Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,917 (ben-merkezli kaygı alt boyutu), 0,882 (görev-merkezli kaygı alt boyutu), 0,952 (öğrenci-merkezli kaygı alt boyutu) ve 0,97 (Toplam Kaygı Puanı) olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen bu değerler, ölçümlerin güvenilirliği için yeterli olduğunu ($>,70$) (Büyükoztürk, 2003) göstermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 15.0 paket programı kullanılmıştır. Ölçeklerde bulunan her maddenin ortalama ve standart sapma değerleri tablo halinde verilmiştir.

Ölçekten elde edilen verilerin çeşitli değişkenler açısından analizinde verilere normal dağılım gösterdiği durumlar için bağımsız gruplar için t-testi, göstermediği durumlar için ise Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U analiziyle bakılmıştır. Analizlerin sonuçlarını yorumlamak için anlamlılık düzeyi $p = 0,01$ ve $p = 0,05$ tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular tablo halinde sunulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilere göre okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı puanlarının adayın cinsiyeti, sınıfı, okumakta olduğu branştan memnuniyet durumu, mezun olduğu lise türü, bu programı tercih sırası, ailede öğretmen olup olmaması, okul öncesi öğretmenliğini tercih etme nedeni, öğretmenlik mesleğini yapmak için kendini hazır hissedip hissetmediği ve üniversitede başarılı olup olmasına göre karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırmalar tablolarla sunulmuş ve sonuçlar tartışılmıştır.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	159	92,4
	Erkek	13	7,6
Sınıf	1	87	50,6
	3	85	49,4
Okumaktan memnun olma durumu	Evet	156	90,7
	Hayır	16	9,3
Mezun olduğu lise türü	Öğretmen Lisesi	33	19,2
	Diğer	139	80,8
Ailede öğretmen olma durumu	Evet	60	34,9
	Hayır	112	65,1
Okul öncesi öğretmenliğini tercih etme nedeni	Kendi isteği ile	110	64,0
	Ailenin isteği ile	10	5,8
	Teşvik ile	32	18,6
	Açıkta kalmamak için	16	9,3
Bölümü tercih sırası	Diğer	4	2,3
	1 – 5	119	69,2
	6 – 10	25	14,5
	11 – 15	24	14,0
Öğretmenlik mesleğini yapmak için kendini hazır hissetme durumu	16 ve üstü	4	2,3
	Evet	103	59,9
Üniversitede başarılı olma durumuna yönelik algısı	Hayır	69	40,1
	Evet	125	72,7
	Hayır	47	27,3

Araştırmaya alınan okul öncesi öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin yüzde dağılımları ve frekansları Tablo 1’de verilmiştir. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının %92,4’ü kadınlardan oluşmaktadır. Bu adayların %50,6’sı 1. sınıfa devam etmekte iken, %49,4’ü ise 3. sınıfta öğrenim görmektedirler. Adayların %90,7’si bu bölümü okumaktan memnun olduklarını ve adayların %80,8’inin öğretmen lisesi dışındaki liselerden mezun olduğu görülmektedir. Adayların %65,1’inin ailesinde öğretmen yoktur. Adayların %64,0’ünün okul öncesi öğretmenliği bölümünü kendi istekleri ile tercih ettikleri görülmektedir. %69,2’si için bu bölüm ilk beş tercihleri arasında bulunmaktadır. Adayların %59,9’u öğretmenlik mesleğini yapmak için kendini hazır hissetmektedir. %72,7 ‘si üniversitede başarılı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistik Değerleri

Değişken	n	Ort.	SS.	Kaygı Düzeyi
Ben Merkezli Kaygı (BMK)	172	2,31	0,79	Çok az
Görev Merkezli Kaygı (GMK)	172	2,53	0,68	Çok az
Öğrenci Merkezli Kaygı (ÖMK)	172	2,36	0,87	Çok az
Toplam Kaygı Puanı	172	2,40	0,75	Çok az

Tablo 2’ de, araştırmaya katılan tüm okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerine ilişkin ölçek alt boyutları ve tümü için betimsel istatistik değerleri verilmiştir. Adayların ben merkezli, görev merkezli, öğrenci merkezli ve toplam kaygı düzeylerinin “çok az” olduğu görülmektedir. En yüksek kaygı düzeyinin GMK düzeyi (Ort. = 2,53, SS.= 0,68) olduğu görülmektedir. Buradan okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin yüksek olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği Puanlarının Normal Dağılım Testi Sonuçları

	\bar{X}	SS	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov Z
BMK	2,31	0,79	0,644	-0,110	0,005
GMK	2,53	0,68	0,413	-0,578	0,000
ÖMK	2,36	0,87	0,685	0,068	0,002
Toplam Kaygı Puanı	2,40	0,75	0,574	-0,318	0,018

Tabloda görüldüğü üzere Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği alt boyutlarının Kolmogorov-Smirnov Z puanları 0,05’den küçüktür. Buna rağmen puanların çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 aralığında kalmaktadır. Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu (2007), çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 arasında sınırlı kalması durumunda dağılımın normale yakın bir dağılım gösterdiği şeklinde yorumlanabileceğini belirtmişlerdir.

Çalışma grubunda 13 erkek öğrenci bulunurken 159 kadın öğrenci yer almaktadır. Dolayısıyla cinsiyete göre öğretmen adaylarının kaygı puanları arasında ilişkiler Mann Whitney U testi ile incelenmiştir.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BMK	Kadın	159	85,96	13668,00	948,00	0,620
	Erkek	13	93,08	1210,00		
GMK	Kadın	159	86,83	13806,00	981,00	0,761
	Erkek	13	82,46	1072,00		
ÖMK	Kadın	159	85,45	13586,00	866,00	0,332
	Erkek	13	99,38	1292,00		
Toplam Kaygı Puanı	Kadın	159	86,14	13695,50	975,50	0,737
	Erkek	13	90,96	1182,50		

Tablo 4’e göre kadın okul öncesi öğretmen adayları ile erkek okul öncesi öğretmen adaylarının BMK, GMK ve toplam kaygı puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > ,05$). Ghaith ve Shaaban (1999), öğretmenlerin kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenleri karşılaştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerde deneyimin mesleki kaygıyı azalttığı ve cinsiyetin mesleki kaygı için anlamlı bir değişken olmadığı belirtilmiştir. Bu çalışmada da cinsiyet değişkeninin, okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı düzeylerinin belirlenmesinde anlamlı bir değişken olmadığını saptanmıştır.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Devam Ettikleri Sınıfa Göre Yapılan *t* – Testi Sonuçları

Değişken	Sınıf	n	\bar{x}	SS	sd	t	p																																
BMK	1	87	2,13	0,83	170	-3,168	0,002**																																
	3	85	2,50	0,70				GMK	1	87	2,35	0,69	170	-3,606	0,000**	3	85	2,71	0,63	ÖMK	1	87	2,15	0,85	170	-3,425	0,001**	3	85	2,59	0,84	Toplam Kaygı Puanı	1	87	2,21	0,76	170	-3,547	0,001**
GMK	1	87	2,35	0,69	170	-3,606	0,000**																																
	3	85	2,71	0,63				ÖMK	1	87	2,15	0,85	170	-3,425	0,001**	3	85	2,59	0,84	Toplam Kaygı Puanı	1	87	2,21	0,76	170	-3,547	0,001**	3	85	2,60	0,68								
ÖMK	1	87	2,15	0,85	170	-3,425	0,001**																																
	3	85	2,59	0,84				Toplam Kaygı Puanı	1	87	2,21	0,76	170	-3,547	0,001**	3	85	2,60	0,68																				
Toplam Kaygı Puanı	1	87	2,21	0,76	170	-3,547	0,001**																																
	3	85	2,60	0,68																																			

** $p < 0,01$

Tablo 5’te verilen *t*-testi sonuçlarına göre, 3. sınıf öğrencilerinin BMK [($t(170) = -3,168, p < ,01$), GMK [($t(170) = -3,606, p < ,01$), ÖMK [($t(170) = -3,425, p < ,01$) ve toplam kaygı puanı [($t(170) = -3,547, p < ,01$), 1. sınıf öğrencilerinin kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Buna göre 3. sınıfa devam eden okul öncesi öğretmen adayları, 1. sınıfa devam eden okul öncesi öğretmen adaylarından daha fazla ben merkezli kaygı, görev merkezli kaygı, öğrenci merkezli kaygı ve toplam kaygı taşımaktadır. Yıldırım (2011), Kurtuldu ve Ayaydın (2010), Ünalı ve Alaz (2008), üst sınıflardaki öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin alt sınıflara göre daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Bu çalışmada da alt sınıfa devam eden okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı düzeylerinin daha düşük olduğu, üst sınıfa devam eden okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. 3. sınıfa devam eden adayların daha fazla gelecek kaygısı yaşamasının sebebinin eğitim fakültesinden mezun olmaya yaklaşma, okul öncesi öğretmeni olarak göreve başlayabilmek için zorunlu olan Kamu Personeli Seçme Sınavına girme-ye yaklaşımlarından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. 1. sınıfta öğrenim gören okul öncesi öğretmen adayı eğitim fakültesine daha yeni başladığı için mezun olacağı zamanı ve mezun olduğu zamanda yaşayacaklarını henüz düşünmemiş olabilir. Bunun nedeni de eğitim fakültesine yeni başlayan okul öncesi öğretmen adayının zor ve yorucu bir çalışmadan geçerek okul öncesi öğretmenliği bölümüne gelmiş olması olabilir.

Çalışma grubundaki okul öncesi öğretmen adaylarının 16’sı okudukları bölümden memnun değilken 156’sı memnundur. Sayıların bu homojen olmayan dağılımları sebebiyle öğretmen adaylarının bölümden memnun olma durumlarına göre kaygı puanları arasındaki ilişkiler Mann Whitney *U* testi ile incelenmiştir.

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Okudukları Bölümden Memnun Olma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Memnun olma durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BMK	Memnun	156	84,60	13198,00	952,00	0,118
	Memnun değil	16	105,00	1680,00		
GMK	Memnun	156	84,94	13250,00	1004,00	0,198
	Memnun değil	16	101,75	1628,00		
ÖMK	Memnun	156	84,24	13142,00	896,00	0,063
	Memnun değil	16	108,50	1736,00		
Toplam KP	Memnun	156	84,50	13182,00	936,00	0,100
	Memnun değil	16	106,00	1696,00		

Tablo 6’da verilen Mann-Whitney U testine göre, okul öncesi öğretmenliğine devam etmekten memnun olan okul öncesi öğretmen adayları ile memnun olmayan okul öncesi öğretmen adaylarının BMK, GMK, ÖMK ve toplam kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p > ,05$).

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre t – Testi Sonuçları

Değişken	Mezun olunan lise	N	\bar{x}	SS	sd	t	p
BMK	Öğretmen Lisesi	33	2,17	0,76	170	-1,158	0,249
	Diğer	139	2,35	0,80			
GMK	Öğretmen Lisesi	33	2,27	0,53	170	-2,887	0,005**
	Diğer	139	2,59	0,70			
ÖMK	Öğretmen Lisesi	33	2,22	0,65	170	-1,083	0,280
	Diğer	139	2,40	0,91			
Toplam KP	Öğretmen Lisesi	33	2,22	0,63	170	-1,563	0,120
	Diğer	139	2,45	0,77			

** $p < 0,01$

Tablo 7’de, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız gruplar arası t – testi sonuçları verilmiştir. Tablo incelendiğinde, öğretmen liselerinden mezun okul öncesi öğretmen adayları ile diğer liselerden mezun okul öncesi öğretmen adaylarının GMK puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır [$t(170) = - 2,887, p < ,01$]. Buna göre diğer liselerden mezun okul öncesi öğretmen adayları, öğretmen liselerinden mezun okul öncesi öğretmen adaylarına göre daha fazla görev merkezli kaygıya sahiptir. BMK, ÖMK ve toplam kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > ,05$). Alisnanoğlu ve diğ. (2010), öğretmen adaylarının sınıf yönetimi ile ilgili kaygı düzeylerinin mezun oldukları lise türüne göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da öğretmen lisesinden mezun olan okul öncesi öğretmen adayları, diğer liselerden mezun olan okul öncesi öğretmen adaylarından daha az gelecek kaygısı taşıdığı saptanmıştır. Öğretmen lisesinden mezun olan okul öncesi öğretmen adaylarının

daha az GMK taşımalarının sebebinin lise öğrenimlerinde okul öncesi öğretmenliğine yönelik bilgilerden haberdar edilmiş olmalarından kaynaklandığını düşündürmektedir.

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Ailelerinde Öğretmen Bulunma Durumuna Göre t – Testi Sonuçları

Değişken	Ailede öğretmen olma durumu	n	\bar{x}	SS	sd	t	p
BMK	Evet	60	2,28	0,66	170	-0,453	0,651
	Hayır	112	2,33	0,86			
GMK	Evet	60	2,57	0,57	170	0,588	0,558
	Hayır	112	2,51	0,74			
ÖMK	Evet	60	2,42	0,92	170	0,565	0,573
	Hayır	112	2,34	0,85			
Toplam KP	Evet	60	2,42	0,68	170	0,218	0,828
	Hayır	112	2,39	0,79			

Tablo 8’de ailede öğretmen olma durumunun okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygıları arasında meydana getirdiği farklılıklara ait t – testi sonuçları verilmiştir. Ailesinde öğretmen bulunan okul öncesi öğretmen adayları ile ailesinde okul öncesi öğretmeni bulunmayan okul öncesi öğretmen adaylarının BMK, GMK, ÖMK ve toplam kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p >,05$). Akgün ve Özgür (2014), öğretmen adaylarının mesleki kaygı durumlarının ailelerinde öğretmen olma durumuna göre değişmediğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı düzeylerinin ailelerinde öğretmen bulunma durumuna göre değişmediği saptanmıştır.

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Öğretmenliğe Hazır Hissetme Durumlarına Göre t – Testi Sonuçları

Değişken	Hazır hissetme durumu	n	\bar{x}	SS	sd	t	p
BMK	Evet	103	2,07	0,71	170	-5,329	0,000**
	Hayır	69	2,68	0,78			
GMK	Evet	103	2,29	0,65	170	-6,311	0,000**
	Hayır	69	2,89	0,56			
ÖMK	Evet	103	2,10	0,82	170	-5,141	0,000**
	Hayır	69	2,75	0,80			
Toplam KP	Evet	103	2,15	0,70	170	-5,836	0,000**
	Hayır	69	2,77	0,66			

** $p < 0,01$

Tablo 9’da, öğretmen adaylarının kendilerini öğretmenliğe hazır hissedip hissetmeme durumlarının, gelecek kaygısı düzeylerine etkisinin olup olmadığı t – testi ile incelenmiştir. Tabloya göre; kendisini öğretmenlik mesleğine hazır hisseden okul öncesi öğretmen adaylarının BMK [$(t(170) = - 5,329, p <,01]$, GMK [$(t(170) = - 6,311, p <,01]$, ÖMK [$(t(170) = - 5,141, p <,01]$ ve toplam kaygı puanı [$(t(170) = - 5,836, p <,01]$ ile kendisini öğretmenlik mesleğine hazır hissetmeyen okul öncesi öğretmen adaylarının kaygı puan-

ları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre kendisini öğretmenlik mesleğine hazır hissedenden öğretmen adaylarının, kendisini öğretmenlik mesleğine hazır hissetmeyen öğretmen adaylarına göre geleceğe yönelik daha fazla kaygı duydukları söylenebilir. Kendilerini öğretmenlik mesleğine hazır hissetmeyen adaylar gelecek kaygısını azaltabilmek için hazır hissetmeme nedenlerini ortadan kaldırma yoluna gidebilirler.

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Algılanan Başarı Durumlarına Göre t – Testi Sonuçları

Değişken	Başarı algısı	n	\bar{x}	SS	sd	t	p
BMK	Evet	125	2,25	0,80	170	-1,666	0,098
	Hayır	47	2,48	0,77			
GMK	Evet	125	2,43	0,70	170	-3,104	0,002**
	Hayır	47	2,78	0,60			
ÖMK	Evet	125	2,26	0,80	170	-2,538	0,012*
	Hayır	47	2,63	0,99			
Toplam KP	Evet	125	2,32	0,73	170	-2,517	0,013*
	Hayır	47	2,63	0,74			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Tablo 10'da okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin üniversitedeki başarı algısına göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla t – testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar verilmiştir. Buna göre, kendisini başarısız olarak niteleyen adayların, GMK [$(t(170) = -3,104, p < ,01]$], ÖMK [$(t(170) = -2,538, p < ,05]$] ve toplam kaygı puanı [$(t(172) = -2,517, p < ,05]$] ile kendisini başarılı gören okul öncesi öğretmen adaylarının puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre kendisini başarısız bulan adayların, kendini başarılı bulan adaylara göre geleceğe yönelik daha fazla kaygı duydukları söylenebilir. Genç (2008), de araştırmasında akademik başarısı iyi olan öğrencilerin sürekli kaygısının, akademik başarısı orta ve akademik başarısı düşük olan öğrencilere göre daha az olduğunu belirlenmiştir. Akademik başarısı iyi olan öğrencilerin benlik saygısının, akademik başarısı orta ve akademik başarısı düşük olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu durum, kendisini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarının, okul öncesi öğretmenliğinin uygulama aşamasında kendine güvendiğini, kendini başarısız bulan adayların ise kendine güvenmediğini düşündürmektedir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının bölümü seçim nedenine göre gelecek kaygısı puanlarının dağılımlarının frekans ve ortalama değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenliğini Seçim Nedenine Göre Dağılımı

Değişken	Bölümün seçim nedeni	n	Ort	SS
BMK	Kendi isteği ile	110	2,29	0,84
	Ailenin isteği ile	10	2,27	0,50
	Teşvik ile	32	2,44	0,75
	Açıkta kalmamak için	16	2,20	0,56
	Diğer	4	2,60	1,24
GMK	Kendi isteği ile	110	2,49	0,75
	Ailenin isteği ile	10	2,52	0,55
	Teşvik ile	32	2,70	0,56
	Açıkta kalmamak için	16	2,39	0,43
	Diğer	4	2,90	0,43
ÖMK	Kendi isteği ile	110	2,36	0,90
	Ailenin isteği ile	10	2,28	0,44
	Teşvik ile	32	2,30	0,66
	Açıkta kalmamak için	16	2,23	0,91
	Diğer	4	3,84	1,20
Toplam Kaygı Puanı	Kendi isteği ile	110	2,38	0,81
	Ailenin isteği ile	10	2,36	0,48
	Teşvik ile	32	2,48	0,61
	Açıkta kalmamak için	16	2,27	0,60
	Diğer	4	3,11	0,95

Öğretmen adaylarının bölümü seçim nedenlerine göre ve bölümü tercih sırasına göre gelecek kaygısı puanlarının homojen dağılmadığı görülmektedir. Ayrıca bölümü seçim nedenini “Diğer” olarak belirten öğretmen adaylarının sayısı sadece 4’tür. Bu sebeple okul öncesi öğretmen adaylarının bölümü seçim nedenlerine ve bölümü tercih sırasına göre gelecek kaygısı puanlarının analizinde parametrik olmayan yöntemlerden Kruskal-Wallis *H* testi tercih edilmiştir. Test sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenliğini Seçim Nedenine Göre Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

Kaygı Boyutları Bölümü Seçim Nedeni	n	Sıra Ortalaması	c2	S.D.	p
Ben Merkezli Kaygı					
Kendi isteği ile	110	83,45	1,491	4	0,828
Aile isteği ile	10	92,70			
Teşvik ile	32	94,50			
Açıkta kalmamak için	16	85,75			
Diğer	4	94,00			
Toplam	172				
Görev Merkezli Kaygı					
Kendi isteği ile	110	81,67	6,671	4	0,154
Aile isteği ile	10	88,70			
Teşvik ile	32	102,84			
Açıkta kalmamak için	16	77,63			
Diğer	4	118,50			
Toplam	172				
Öğrenci Merkezli Kaygı					
Kendi isteği ile	110	84,39	6,727	4	0,151
Aile isteği ile	10	86,30			
Teşvik ile	32	86,63			
Açıkta kalmamak için	16	85,00			
Diğer	4	150,50			
Toplam	172				

Kaygı Boyutları Bölümü Seçim Nedeni	n	Sıra Ortalaması	c2	S.D.	p
Toplam Kaygı Puanı					
Kendi isteği ile	110	83,32			
Aile isteği ile	10	88,30			
Teşvik ile	32	94,50	3,905	4	0,419
Açıkta kalmamak için	16	81,50			
Diğer	4	125,50			
Toplam	172				

Tablo 12’de verilen Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği bölümünü seçme durumları ile BMK, GMK, ÖMK ve toplam kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > ,05$).

Okul öncesi öğretmen adaylarının, bölümü tercih sıralarına göre, öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı puanlarının dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygısı Puanlarının Bölümü Tercih Sırasına Göre Dağılımı

Değişken	Bölümü tercih sırası	n	Ort	SS
BMK	1 – 5	119	2,25	0,82
	6 – 10	25	2,62	0,75
	11 – 15	24	2,13	0,55
	16 ve üstü	4	3,40	0,81
GMK	1 – 5	119	2,45	0,70
	6 – 10	25	2,76	0,56
	11 – 15	24	2,47	0,50
	16 ve üstü	4	3,87	0,16
ÖMK	1 – 5	119	2,30	0,82
	6 – 10	25	2,59	0,90
	11 – 15	24	2,15	0,85
	16 ve üstü	4	4,03	0,04
Toplam Kaygı Puanı	1 – 5	119	2,33	0,75
	6 – 10	25	2,65	0,70
	11 – 15	24	2,25	0,59
	16 ve üstü	4	3,77	0,08

Okul öncesi öğretmen adaylarının, bölümü tercih sıralarının, öğretmenlik mesleğine yönelik kaygıları üzerinde bir farklılık meydana getirip getirmediğini incelemek için Kruskal-Wallis H testi ve anlamlı ilişkinin hangi gruplardan kaynaklandığını görebilmek için ise Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Tablo 14. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygı Puanlarının Bölümü Tercih Sırasına Göre Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

Kaygı Boyutları Bölümü Tercih Sırası	n	Sıra Ortalaması	c2	S.D.	p	Mann Whitney U Gruplar	p
Ben Merkezli Kaygı							
I) 1 – 5	119	81,61				I-II	0,033*
II) 6 – 10	25	105,64				I-IV	0,006**
III) 11 – 15	24	79,50	12,794	4	0,005**	II-III	0,034*
IV) 16 ve üstü	4	154,50				II-IV	0,042*
Toplam	172					III-IV	0,002**
Görev Merkezli Kaygı							
I) 1 – 5	119	79,89				I-II	0,010*
II) 6 – 10	25	107,40				I-IV	0,002**
III) 11 – 15	24	84,25	16,772	4	0,001**	II-IV	0,001**
IV) 16 ve üstü	4	166,0				III-IV	0,002**
Toplam	172						

Kayıp Boyutları Bölümü Tercih Sırası	n	Sıra Ortalaması	c2	S.D.	p	Mann Whitney U Gruplar	p
Öğrenci Merkezli Kaygı							
I) 1 – 5	119	83,71				I-IV	0,002**
II) 6 – 10	25	99,36				II-IV	0,008**
III) 11 – 15	24	74,21	12,965	4	0,005**	III-IV	0,006*
IV) 16 ve üstü	4	163,00					
Toplam	172						
Toplam Kaygı Puanı							
I) 1 – 5	119	81,86				I-II	0,038*
II) 6 – 10	25	104,18				I-IV	0,002**
III) 11 – 15	24	78,42	14,141	4	0,003**	II-IV	0,008**
IV) 16 ve üstü	4	162,50				III-IV	0,002**
Toplam	172						

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Tablo 14 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının toplam kaygı puanları ile bölümü tercih sırası arasında Kruskal-Wallis H testine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 14,14$; $p < ,01$). Bu ilişkinin kaynağını tespit etmek için uygulanan Mann-Whitney U testi incelendiğinde, bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının toplam kaygı puanlarının sıra ortalaması ile bölümü 1-5 sırada tercih eden ($p < ,05$), bölümü 6-10 sırada tercih eden ($p < ,01$) ve bölümü 11-15 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının toplam kaygı puanlarının sıra ortalaması ($p < ,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Yine bölümü 1-5 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının toplam kaygı puanları ile bölümü 6-10 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının toplam kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p < ,05$). Buna göre bölümü son sıralarda tercih eden adayların gelecek kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının bölümü tercih sırasına göre BMK puanları arasında Kruskal-Wallis H testine göre anlamlı bir ilişki vardır ($\chi^2 = 12,74$; $p < ,01$). Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre anlamlı farkı oluşturan grubun, bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adayları olduğu görülmektedir. Bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının BMK puanları ile bölümü 1-5 sırada ($p < ,05$), bölümü 6-10 sırada ($p < 0,01$) ve bölümü 11-15 sırada ($p < 0,01$) tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının BMK puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ayrıca bölümü 6-10 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının BMK puanları ile bölümü 1-5 sırada ($p < ,05$) ve bölümü 11-15 sırada ($p < ,05$) tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının BMK puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Buna göre bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının ben merkezli kaygı seviyelerinin, diğer okul öncesi öğretmen adaylarının ben merkezli kaygı seviyelerinden daha fazla olduğu söylenebilir. Bölümü 6-10 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının ben merkezli kaygı düzeylerinin, bölümü 1-5 sırada ve bölümü 11-15 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının ben merkezli kaygı düzeylerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının bölümü tercih sırasına göre GMK puanları arasında Kruskal-Wallis H testine göre anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 16,77$; $p < ,01$). Bu anlamlı ilişkinin kaynağını tespit etmek için uygulanan Mann-Whitney U testine göre

bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının GMK puanları ile bölümü 1-5 sırada ($p < 0,01$), bölümü 6-10 sırada ($p < 0,01$) ve bölümü 11-15 sırada ($p < 0,01$) tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının GMK puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Ayrıca bölümü 6-10 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının GMK puanları ile bölümü 1-5 sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının GMK puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Dolayısıyla okul öncesi öğretmenliğini 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adayların görev merkezli kaygı düzeyleri diğer okul öncesi öğretmen adaylarından daha yüksektir.

Bölümü tercih sırasına göre okul öncesi öğretmen adaylarının ÖMK puanları arasında Kruskal-Wallis H testine göre anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 12,96$; $p < ,01$). Mann-Whitney U testine göre bu fark, bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarından kaynaklanmaktadır. Bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının ÖMK puanları ile bölümü 1-5 sırada ($p < 0,01$), bölümü 6-10 sırada ($p < 0,01$) ve bölümü 11-15 sırada ($p < 0,01$) tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının ÖMK puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Buna göre bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenci merkezli kaygı düzeylerinin, bölümü diğer sıralarda tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarından daha fazla olduğu söylenebilir.

Tüm bu sonuçlara göre okul öncesi öğretmen adaylarının bölümü tercih sırası ile ben merkezli, görev merkezli, öğrenci merkezli ve toplam kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Tüm alt boyutlardaki farkın, bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarından kaynaklandığı görülmektedir. En yüksek kaygı düzeyine sahip olan grup bölümü 16 ve üstü sırada tercih eden okul öncesi öğretmen adaylarıdır. Bu çalışmada bölümü öncelikli tercih eden adayların gelecek kaygısı düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenliği bölümünü ilk sıralarda tercih eden adayların kaygılarının daha düşük olması istedikleri meslekte okuyor olmaktan kaynaklanabilir. Bölümü son sıralarda tercih eden okul öncesi öğretmen adayları ise aile baskısı, açlık kalmamak veya teşvik gibi nedenlerle bölümü tercih ettikleri düşünülebilir. Bu nedenler de bireylerde kaygı kaynağı olabilir.

4. Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi öğretmen adaylarının Ben Merkezli Kaygı, Görev Merkezli Kaygı, Öğrenci Merkezli Kaygı ve toplam kaygı puanı düzeylerinin “çok az” olduğu saptanmıştır. Buradan okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygılarının fazla olmadığı sonucu çıkarılabilir.

Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının Ben Merkezli Kaygı, Görev Merkezli Kaygı, Öğrenci Merkezli Kaygı ve toplam kaygı puanı düzeylerinin hiçbirisine cinsiyetin etkisinin bulunmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının buldukları sınıfın, Ben Merkezli Kaygı, Görev Merkezli Kaygı, Öğrenci Merkezli Kaygı ve toplam kaygı puanı düzeylerine doğrudan etkisi bulunmaktadır. Daha üst sınıflara geçtiklerinde, dolayısıyla öğretmenlik mesleğine başlama tarihi yaklaştıkça adayların öğretmenlik mesleğine yönelik gelecek kaygısı düzeyleri artmaktadır. 1. sınıfta Görev Merkezli Kaygı düzeyleri “çok az” iken, 3. sınıfta ise bu düzey “kısmen” seviyesine ulaşmaktadır.

Okudukları bölümden memnun olma durumu, mezun olunan lise, ailede öğretmen olma durumu ve bölümü seçme nedenlerinin okul öncesi öğretmen adaylarının Ben Merkezli Kaygı, Görev Merkezli Kaygı, Öğrenci Merkezli Kaygı ve toplam kaygı puanı düzeylerine etkisi bulunmamaktadır.

Kendisini öğretmenlik mesleğine hazır hisseden okul öncesi öğretmen adaylarının Ben Merkezli Kaygı, Görev Merkezli Kaygı, Öğrenci Merkezli Kaygı ve toplam kaygı puanı düzeyleri hazır hissetmeyen adaylara göre çok daha düşük kalmaktadır. Kendini öğretmenlik mesleğine hazır hisseden adaylar, hazır hissetmeyen adaylara göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha az kaygı duymaktadırlar.

Kendisini başarısız bulan okul öncesi öğretmen adaylarının, kendini başarılı bulan adaylara göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha fazla kaygı duydukları saptanmıştır. Kendini başarılı bulmayan okul öncesi öğretmen adaylarının Ben Merkezli Kaygı, Görev Merkezli Kaygı, Öğrenci Merkezli Kaygı ve toplam kaygı puanı düzeyleri, kendini başarılı bulan adaylara göre daha yüksektir.

Okul öncesi öğretmen adayları arasında, branşı tercih sırası 16 ve üstü olanlar diğer adaylara göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha fazla kaygı duymaktadırlar.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, Öğretmen Lisesi mezunu okul öncesi öğretmen adaylarının diğer lise mezunu okul öncesi öğretmen adaylarından daha az kaygı taşıdıkları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygılarını azaltabilmek için okul öncesi öğretmeni olmak isteyen bireyler Kız Meslek Lisesi ve Öğretmen Lisesine yönlendirilebilirler.

Okul öncesi öğretmen adaylarının, okul öncesi öğretmenliği bölümünü tercih sırası arttıkça daha fazla kaygı taşıdıkları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygılarını azaltabilmek için, bölümü ilk sıralarda tercih etmeleri sağlanabilir. Bölümü ilk sıralarda tercih etmelerini sağlamak için, bireylerin okul öncesi öğretmenliğini tercih etmeden önce meslek hakkındaki bilgilerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Bunun için üniversitelerde okul öncesi öğretmenliği mesleğini tanıtmaya yönelik meslek tanıtım günleri düzenlenebilir. Ayrıca, okul öncesi öğretmenlerinin mezun olduktan sonra hangi kurumlarda görev yapabilecekleri, okul öncesi öğretmenliği hakkındaki genel bilgiler okulların panolarında ve sokaklardaki reklam panolarında sergilenerek bireylerin okul öncesi öğretmenliği hakkındaki bilgi düzeyleri artırılabilir.

Üçüncü sınıfta öğrenim gören okul öncesi öğretmen adaylarının birinci sınıfta öğrenim gören okul öncesi öğretmen adaylarından daha fazla kaygı taşıdığı saptanmıştır. Üçüncü sınıfta okuyan okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısını azaltabilmek için eğitim fakültelerince çeşitli okul öncesi eğitim kurumlarına ziyaret düzenlenebilir. Üniversitenin bulunduğu ildeki köy ya da ilçelerde eğitim-öğretime devam eden okullara gidilerek okul öncesi öğretmen adaylarının karşılaşılabilecekleri durumları görmeleri sağlanabilir. Ziyaret dönüşlerinde okul öncesi öğretmen adaylarının fikir alışverişinde bulunduğu toplantılar yapılabilir.

Kendisini başarısız bulan okul öncesi öğretmen adaylarının, kendini başarılı bulan okul öncesi öğretmen adaylarına göre daha fazla kaygı taşıdıkları saptanmıştır. Kendini başarısız bulan okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısını azaltabilmek için, danışman akademisyenler danışmanı oldukları okul öncesi öğretmen adaylarıyla başarısızlığın sebepleri ve başarısızlık durumlarında neler yapılabileceği konularında seminerler yapabilirler.

Daha büyük çalışma grupları, yani farklı üniversitelerdeki adaylar ile çalışılarak, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik gelecek kaygıları araştırılabilir.

5. Kaynakça

- Akgün, F., & Özgür, H. (2014). Examination of the anxiety levels and attitudes of the information technology pre-service teachers towards the teaching profession/Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile mesleki kaygılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(5), 1206-1223.
- Alisinanoğlu, F., Kesicioğlu, A.S., & Ünal, E. (2010, Mayıs). *Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları II Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri.
- Aydın, A., & Tekneci, E. (2013). Zihin Engelliler Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 1 – 12.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı.
- Burkovik, H. Y. (2013). *Kaygılanacak ne var!.* İstanbul: Timaş.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Çakmak, Ö., & Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve Fen-Edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115 – 127.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Genç, H. (2008). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin kaygı düzeyleri üzerine bir durum çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ghaith, G., & Shaaban, K. (1999). The relationship between perceptions of teaching concerns, teacher efficacy, and selected teacher characteristics. *Teaching and Teacher Education*, 15(5), 487 – 496.

- Gümürkçü Bilgici, B., & Deniz, Ü. (2016). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Izgar, A. (2009). *Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Umut-suzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler* (28. Baskı). Nobel.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş., & Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik*. Pegem A Yayıncılık.
- Köknel, Ö. (2014). *Kaygıdan korkuya*. İstanbul: Remzi.
- Köroğlu, E. (2013). *Kaygılarımız, korkularımız nedir? Nasıl baş edilir?*. Ankara: HYB.
- Kurtuldu, M.K., & Ayaydın, A. (2010). Güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 111 – 118.
- MEB Mevzuat Bankası. (04.03.2006). Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin atama ve yer değiştirme yönetmeliği. Resmi Gazete. 3-5.
- Morton, L.L., Vesco, R., Williams, N.H., & Awender, M.A. (1997). Student teacher anxieties related to class management, pedagogy, evaluation, and staff relations. *British Journal of Educational Psychology*, 67, 69 – 89.
- Öngen, D. E. (2012). The Relationship between Hopelessness and Sensation Seeking in Secondary School Teacher Candidates. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 46, 3021-3025.
- Rector, N.A., Bourdeau, D., Kitchen, K., & Joseph-Massiah, L. (2011). *Anxiety disorders, an information guide*. Canada: Centre of Addiction and Mental Healths.
- Saban, A., Korkmaz, İ., & Akbaşlı, S. (2004). Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 17, 198-209.
- Senemoğlu, N. (2000). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kurandan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Seven, S. (2013). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: Pegem.
- Sürücü, F. (2012). *Matematik öğretmen adaylarının gelecek kaygıları*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ünal, S., & Ada, S. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (2. Basım). İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Ünal, Ü.E., & Alaz, A. (2008). Coğrafya öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 1 – 13.
- Yeşilyaprak, B. (2008). *Eğitimde rehberlik hizmetleri: gelişimsel yaklaşım*. İstanbul: Nobel.
- Yıldırım, A. (2011). *Sınıf öğretmeni adaylarının meslekî öz-yeterlik algıları ile meslekî kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.